

VÝUČBA HUDBY POČAS PANDÉMIE NA VYBRANÝCH ŠKOLÁCH FORMÁLNEHO VZDELÁVANIA

TEACHING MUSIC DURING A PANDEMIC IN SELECTED FORMAL EDUCATION SCHOOLS

Prof. Mgr. art. Irena Medňanská, PhD.

Prešov, Slovakia

Abstract

The Coronavirus pandemic, which hit Slovakia, other European countries and the whole world with various strengths and consequences in March 2020, changed the lives of people and the functioning of society. No one was prepared for the epidemic, which developed into a pandemic, and it was necessary to react quickly and effectively. Alternative solutions for full-time (in person) studies were sought for educating children and students in all school types and school levels. Online teaching, which we had little experience especially in primary schools with, became an accepted alternative. Another problem was the uneven accessibility regionally to information-technical equipment, internet connection, and the different levels of digital user competencies, all of which made online teaching difficult. This study reflects the online Music teaching a) in Primary schools, b) in the music departments of Primary art schools, c) in the programs for kindergarten teachers, and d) at Conservatories, higher secondary music schools. It presents the most suitable platforms that have been applied in teaching and it provides links to suitable music-educational DVD programs.

Key words: coronavirus, pandemic, online learning, information and communication technologies, education platforms

ABSTRAKT

Pandémia nového Koronavírusu, ktorá v marci 2020 zasiahla v rôznej sile a následkoch aj Slovensko, i ostatné európske krajiny zmenila život obyvateľstva a fungovanie spoločnosti. Nikto nebol na túto epidémiu, ktorá prerástla do pandémie pripravený a bolo treba konať rýchlo a efektívne. Aj výchova a vzdelávanie realizované v jednotlivých typoch a stupňoch škôl, hľadala náhradné riešenia za prezenčnú výučbu. Náhradou sa stala online výučba, s ktorou boli najmä na základných školách len malé skúsenosti. Ďalším problémom bolo regionálne nerovnomerné informačno-technické vybavenie, pripojenie na internet, i rôzna úroveň digitálnych kompetencií sťažovali plynulosť online výučby. Štúdia reflektuje online výučbu predmetu *hudba* v základnej škole, výučbu *v hudobnom odbore základnej umeleckej školy*, *hudbu* v študijnom programe učiteliek materských škôl a tiež ako sa s dištančnou výučbou vysporiadali *na Konzervatóriu – vyššej strednej hudobnej škole*. Prezentuje najvhodnejšie platformy, ktoré sa aplikovali počas výučby a tiež prináša odkazy na vhodné hudobno-edukačné DVD programy.

Kľúčové slová: koronavírus, pandémia, online výučba, informačno-komunikačné technológie, platformy vzdelávania.

Úvod

Epidémie smrtiacich chorôb ohrozovali ľudstvo už od nepamäti. Ich zásahy boli pritom často také radikálne, že ovplyvnili vývoj civilizácií takmer na celom svete. Jarné obdobie roku 2020 zasiahlo Európu nový vírus označovaný v lekárskej terminológii „SARS-CoV-2, covid 19“. Keď začiatkom roka 2020 prichádzali z Číny do Európy správy o šírení sa tejto nákazy, brali sme to možná na vedomie, ale geografická vzdialenosť od Číny bola v povedomí Európanov istou bariérou a hranicou, ktorá nás chránila. Neuvedomili sme si už existujúcu migráciu ľudí medzi Európou a Čínou a zrazu sme spozorneli. Začali sme si uvedomovať závažnosť situácie a možnosť zasiahnutia, až vtedy keď sa Koronavírus bleskovo šíril v Lombardii v Taliansku. Postupne zasiahlo Európu, štáty, a regióny počítali nakazených, obeť i vyliečených. Epidémia prerástla v pandémiu, ktorá narušila všetky odvetvia hospodárskeho a spoločenského života európskych krajín, vrátane výchovy a vzdelávania.

Z histórie prerušenia výučby na základných školách na Slovensku

Základné a stredné školstvo na Slovensku malo už v 60-tych rokoch skúsenosti s prerušením vyučovania v zimných mesiacoch december-január z dôvodu tzv. uhoľných prázdnin¹. Tiež v jarných mesiacoch roka až do dnešných čias sú lokálne vyhlásené „chrípkové prázdniny, pokiaľ v triede chýba 30 % žiakov z dôvodu nadlimitného výskytu respiračných ochorení. Na takýto krátkodobý výpadok vyučovania v niektorých lokalitách sme boli na Slovensku zvyknutí. Výučba sa v takomto krátkodobom období nerealizovala, jednoducho a učivo „dobiehalo“ v ďalšom období, alebo v popoludňajších hodinách v rámci družiny, alebo školského klubu.²

Novodobá epidémia Koronavírusu SARS-CoV-2 sa na Slovensku šírila od 6. marca 2020³ a v druhom marcovom týždni sa zastavila úplne prezenčná výučba na všetkých typoch a stupňoch regionálneho školstva a následne aj na vysokých školách. Zhoršovanie epidemiologickej situácie si vyžiadalo, že brány škôl sa na celé jarné obdobie zavreli⁴ a situáciu výchovno-vzdelávacieho bolo treba riešiť náhradnými spôsobmi.

Situácia bola skomplikovaná aj skutočnosťou, že po parlamentných voľbách vo februári 2020 sa zmenila vláda a všetky ministerské kreslá, vrátane Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu, preberali v tejto zložitej situácii noví ministri.

Problematika online výučby počas pandémie

Online výučba ako jediná dištančná forma bola iniciovaná a koordinovaná vedením samotných škôl a závislá od technických a personálnych podmienok, aké mala škola

¹ Uhoľné prázdniny boli vyhlásené na 1-3 týždne z dôvodu nedostatku vykurovacieho paliva v školách. Boli spôsobené rôznymi objektívnymi príčinami, ako nedostatok financií na palivo, ale najväčším dôvodom bol nedostatočné zásoby paliva v mestských uhoľných skladoch

² „Družina“ je názov pre poobedňajší čas po vyučovaní pre žiakov 1.-4. roč. ZŠ. Školský klub je tiež popoludňajší čas, určený žiakom 2. stupňa ZŠ.

³ Nakoľko počet pozitívne infikovaných začal rapidne stúpať Ministerstvo zdravotníctva vyhlásilo prísne hygienické opatrenia pre ochranu obyvateľstva. Verejné i súkromné organizácie, inštitúcie museli veľmi rýchlo zrealizovať patričné organizačné zmeny.

⁴ Uzavretie všetkých typov škôl a zrušenie prezenčnej výučby na vysokých školách sa realizovalo na základe usmernenia ministerky školstva a krízového štábu najskôr spočiatku do 29. marca 2020, ale už 24.03.2020 boli ďalším usmernením MŠ školy zatvorenie až do odvolania.

k dispozícií tak, aby v čo najkratšom čase nabehla na dištančnú formu vyučovania. Prechod na online výučbu zaskočil mnohých slovenských učiteľov a táto situácia bola pre nich nová. Učitelia mali z nej zmiešané pocity, pretože museli prekonávať vlastné obavy z virtuálneho vzdelávania.

Online výučba na Slovensku v porovnaní so západoeurópskymi krajinami EÚ narážala na celý rad problémov a obmedzení technického charakteru. K tým najväčším patrí informačno-technologické zázemie škôl (IKT) a domácností žiakov. Základné IKT vybavenie s pripojením na internet na požadovanej úrovni sa aj na Slovensku po r. 1990 zmenilo a úroveň sa zvýšila najmä realizáciou projektu Infovek⁵ od r. 2000. Žiaľ v digitálnych kompetenciách nedosahuje Slovensko v oblasti edukácie úroveň západných krajín, tak v digitálnom vybavení, prístupe k internetu, ako aj úrovni IKT zručnosti väčšiny učiteľskej obce. Jarná epidémia *Koronavírusu* ukázala, že vybavenie škôl digitálnymi technológiami v takom rozsahu, že v každej triede je internetové pripojenie, kompletná PC zostava aj s interaktívnou tabuľou nie je samozrejmosťou⁶. Najväčším problémom plynulého prechodu na online vyučovanie sa ukázalo v nedostatočnom (alebo už zastaranom) informačno-technickom vybavení, satelitnom pokrytí internetom, najmä u samotných žiakov. Technické podmienky žiakov predstavovali širokú škálu rozdielnosti, od bezproblémovej technickej vybavenosti pre online výučbu v domácom prostredí, (u príbuzných, známych alebo spolužiakov), až po absenciu tejto možnosti.

Pri analýze online výučby treba žiaľ aj uviesť, že sme mali aj skupinu žiakov, u ktorej sa pre absenciu IKT vybavenia a pripojenia k internetu vôbec nemohla realizovať online výučba. Ide o žiakov zo sociálne **znevýhodneného prostredia**⁷, ktorí sú začlenení do bežnej školy a mnohí musia mať aj osobného asistenta. Sú to najmä rómski žiaci, ktorí žijú v osadách a aj napriek nerovným informačným podmienkam sa učitelia snažili udržať u všetkých, aj týchto znevýhodnených žiakov pravidelnosť v učení a školské návyky. Z tohto dôvodu im vypracovávali pracovné listy s úlohami, ktoré rozmnožili a raz v týždni - spravidla v pondelok ich distribuovali do rómskych osád, kde ich prevzali rodičia a rozdávali menovite žiakom. Následne sa v piatok vypracované pozbierali, priniesli nové a takto to fungovalo počas celého obdobia až do konca školského roka. Pokles školských návykov bol v online výučbe evidentný aj napriek veľkej snahe učiteľov a rodičov.

⁵ Projekt Infovek znamenal celoplošné vybavenie počítačmi a internetom každú základnú a strednú školu na Slovensku do piatich rokov. Cieľom tejto Informatizácie všetkých škôl na Slovensku bolo pripraviť mladú generáciu pre život v informačnej spoločnosti 21. storočia tak, aby táto generácia bola konkurencieschopná na formujúcom sa globálnom trhu práce, predovšetkým v porovnaní so svojimi vrstovníkmi z krajín Európskej únie. pripravuje „kritickú masu“ učiteľov s novými kompetenciami práce s IKT, vytvára nový digitálny obsah vzdelávania a umožňuje konkurencieschopnosť pre študentov na európskom trhu práce, vytvára podmienky pre zmenu tradičnej školy na modernú školu 3. tisícročia.

⁶ Školy majú vybudovanú počítačovú učebňu, niektoré aj viac ako jednu pre výučbu základov informatiky

⁷ Sociálne znevýhodnené prostredie je rodina žiaka, ktorá žije v hmotnej núdzi a príjem rodiny je najviac vo výške životného minima. Najvyššie ukončené vzdelanie rodičov je základné, často jeden z rodičov nemá ukončené ani základné vzdelanie, rodina nedisponuje štandardnými bytovými a hygienickými podmienkami, žiak nemá vyhradené miesto na učenie, nemá vlastnú posteľ či nie je zavedená elektrická prípojka.

Učiteľský prieskum 2020

Po skončení prvej etapy pandémie uskutočnila slovenská spoločnosť KPMG Business Institute, prieskum formou online dotazníka pod názvom *Ako vnímate prechod na online výučbu*. Zber dát sa uskutočnil v dňoch 17.-22.4.2020 a oslovených bolo viac ako **330 učiteľov**, ktorí sa zaregistrovali na sériu webinárov *Ako učiť online*. Z respondentov, ktorí dotazník vyplnili, bolo 37 % stredoškolských učiteľov, 31 % vysokoškolských pedagógov a 24 % učiteľov ZŠ.

Výsledky prieskumu ukázali, že polovica respondentov odučí denne online v priemere menej ako 2 hodiny, tretina učiteľov je so svojimi žiakmi/študentami v kontakte v priemere 3-4 hodiny. Z dostupných platforiem využívajú slovenskí učitelia najmä Microsoft Teams – 38 %, druhú obsadila bezplatná aplikácia Zoom.

V otázke toho, či im online forma výučby vyhovuje, sa učitelia nezhodli. Iba 52 % opýtaných sa vyjadriло, že online dokážu odučiť svojich študentov plnohodnotne.

Tabuľka 1: Výsledky učiteľského prieskumu 2020

Výsledky učiteľského prieskumu 2020
57% učiteľom by lepšie technické zázemie uľahčilo online výučbu
48% učiteľov považuje za najväčšiu výzvu interakciu so žiakmi počas online hodiny
45% učiteľov považuje za najväčšiu výhodu udržanie kontaktu so žiakmi

Zdroj: Hargašová, 2020

Výsledky prieskumu sú odrazom reality v slabom technickom zázemí učiteľov, ale zároveň aj pozitívom vo vzájomnej komunikácii a kooperácii.

Podobné výsledky priniesol aj online prieskum M. Strenáčikovej z júna 2020. Zistila, že s postupom času sa zvýšilo aj využívanie technológií v online vzdelávaní. Na základe odpovedí 114 respondentov sa ukázalo, že „54,4% respondentov realizovalo interaktívnu online výučbu, 15,8% vysvetľovalo učivo cez „monitor“ a následne zadávalo žiakom úlohy cez EduPage alebo iný školský systém a 14% učiteľov dávalo žiakom len zadania cez ich interný školský systém... Pri otázke o používanom portáli 50% učiteľov spomínalo Zoom. Druhou najčastejšou voľbou bol Microsoft Teams (18,4%) a treťou Google Meet (5,3%). Ostatné spomínané boli Webex (4%), Skype (4%), Facebook Messenger (4%). Zvyšok indikoval rôzne komunikačné kanály ako JitsyMeet, Cisco. Programalf.sk. 6,14% učiteľov vyhlásilo, že nepoužívali žiadne technológie“ (Strenáčiková, 2020a, s. 106-107).

Reflexia uvedených dvoch prieskumov deklaruje, že napriek počiatočnej nepripravenosti a nedostatočnému IKT vybaveniu, učiteľská obec promptne zareagovala. Svojim záujmom a snahou zvýšila vlastné digitálne kompetencie (aj vybavenie), aby tak zabezpečila plynulú výučbu a tak udržala u väčšiny žiakov učebné návyky

Hudba jej význam, miesto a rozsah v online výučbe formálneho vzdelávania

Idée fixe tejto štúdie je reflektovať aké miesto zaujala hudba v typoch a stupňoch škôl povinného (formálneho) vzdelávania na Slovensku počas online výučby, zapríčinennej pandemiou..

V tejto štúdii sme realizovali reflexiu online výučby v nasledovných typoch škôl:

- a) **Základná škola (ZŠ)** predmet *hudobná výchova* je realizovaný v 1.- 8, roč. 1 hodina týždenne
- b) **Základná umelecká škola** z piatich umeleckých odborov bol **hudobný** odbor predmetom reflexie,
- c) **Stredná pedagogická škola**
- d) **Konzervatórium**-vyššia stredná umelecká škola

Online výučba vo vyššie uvedených školách formálneho vyučovania

Základná škola

Obsah vzdelávania v základnej škole bol na základe dokumentu *Obsah vzdelávania v ZŠ počas mimoriadneho prerušenia vyučovania v školách*⁸, rozdelený na hlavné a komplementárne⁹ predmety. Medzi komplementárne vzdelávacie oblasti patrí aj predmet *Hudobná výchova*. Podľa pokynu ministerstva neboli predmety rozdelené podľa dôležitosti, ale podľa toho aké sú možnosti vzdelávania v domácom prostredí. Z ministerského odporúčania vychádzal pokyn integrovať obsah komplementárnych vzdelávacích oblastí do obsahu hlavných vzdelávacích oblastí a pritom ich nezapočítavať do indikatívnej dennej záťaže žiakov. Predmetom, ktoré boli zaradené v komplementárnej skupine sa odporúčali aktivity jedenkrát v týždni.

Ministerstvo školstva vytvorilo vlastnú a prehľadnú platformu www.ucimenadialku.sk pre súhrn pokynov, materiálov, článkov a vzdelávacích obsahov vhodných na preklenutie tejto zložitej situácie. Uverejňované v nej boli aj zdroje vhodné na vyučovanie.

Pre predmet *Hudobná výchova* sa v prehľade nachádzalo osem zdrojov: *Globálne vzdelávanie, Hudba hrou – piesne pre deti a celú rodinu, Kompasito, Kozmix, Fenomény sveta, Datakabinet, Fred, Datakabinet a Vzdelávacie články s edukačnými aktivitami na portály Web umenia*.¹⁰ Uvedený prehľad obsahuje elektronické vzdelávacie zdroje, ktoré nie sú primárne určené pre dištančnú formu výučby. Obsahujú metodické príručky pre učiteľov a hudbu len okrajovo priberajú k nehudobnej aktivite. Najvhodnejším vzdelávacím zdrojom v uvedenom prehľade je portál *Hudba hrou – piesne pre deti a celú rodinu*¹¹, ktorý je primárne postavený na prepojenie školskej a mimoškolskej hudobnej výchovy. Integráciu digitálnych technológií a výber hudobného materiálu pre hudobnú výchovu na primárnom stupni navrhoval hudobný informatik a pedagóg Radovan Šašala¹² v roku 2017, kedy sa tejto problematike ešte nevenovala zvýšená pozornosť.

Predmet *hudobná výchova* mal síce miesto vo vyššie uvedených skupinách, ale prakticky sa nere realizoval. Učiteľovo výsostné postavenie vo výbere a integrácii komplementárnych vzdelávacích oblastí¹³ ako aj množstvo obsahu v hlavnom vzdelávacom

⁸ <https://www.minedu.sk/data/att/16217.pdf>

⁹ Medzi **Hlavné vzdelávacie oblasti**, patria: *Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami, Človek a spoločnosť, Človek a príroda*

Medzi **komplementárne vzdelávacie oblasti**, patria: *Človek a hodnoty, Človek a svet práce Umenie a kultúra, Zdravie a pohyb.*

¹⁰ <https://www.ucimenadialku.sk/odporucania/zdroje>

¹¹ <http://hudbahrou.pf.unipo.sk>

¹² ŠAŠALA, R. 2017. *Základy hudobných technológií*. Prešov: Prešovská univerzita. Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-555-1817-6.

¹³ Hudobná výchova bojovala s ďalšími predmetmi vo vzdelávacích skupinách ako etická/náboženská

obsahu, ktorý bolo nevyhnutné odučiť, postavilo *Hudobnú výchovu* do pozície, kedy bola konfrontovaná aj s ďalším faktorom, a to je osobnosť učiteľa hudby, ako aktívneho hudobníka a vnútorne motivovaného pedagóga. Ďalším dôležitým faktorom sa stal rodič, ktorý aj pri najlepšej vôli, nemusel byť ochotný a veľakrát aj nevedel realizovať hudobné aktivity.

Realizácia vzdelávania v ZŠ prebiehala prostredníctvom platformy *Microsoft Teams*, ktorá umožňovala videokonferenciu so všetkými prítomnými žiakmi a učiteľom naraz. Vyučovanie hudby malo šancu v takýchto podmienkach prebiehať. Platforma *Edupage*, ktorá je na Slovensku už značne rozšírená umožňuje zasielanie didaktických materiálov a komunikáciu prostredníctvom textovej komunikácie. Prostredníctvom tejto platformy bolo možné žiakom zasielať námety na aktivity z *Hudobnej výchovy*. Ich realizácia ostala iba na rozhodnutí žiakov a rodičov.

Základná umelecká škola (ZUŠ)

Hudobný odbor ZUŠ, ktorý je predmetom nášho záujmu, je charakteristický prepojením individuálneho vyučovania, *hra na nástroji*¹⁴, *spevu* a skupinových aktivít s predmetmi: *hudobná náuka, komorná a súborová hra, hra v orchestri, komorný a zborový spev*.

Výučba nástroja/sólového spevu je hlavným predmetom a časová dotácia 70 minút do týždňa, bola rozdelená do dvoch dní. V *hre na nástroji* - ako hlavnom predmete sa výučba na ZUŠ nezastavila a plynule prešla do dištančnej formy. Žiaci sa spravidla pripájali presne v čase svojej vyučovacej hodiny so svojim pedagógom a pracovali vzájomne na konkrétnej skladbe, korigovali všetky nedostatky v držaní nástroja, prstokladu, tvorby tónu a na technickom a výrazovom stvárnení skladby. Aplikované online spojenie bolo zjednodušené interaktívnou komunikáciou žiaka a učiteľa. V tejto individuálnej forme vyučovania sa používala aplikácia Skype, Viber, Messenger WhatsApp. Pre žiakov, ktorí mali problémy s internetom učiteľia nahrávali inštruktážne videá a dávali ich na Facebook, Youtube alebo na oficiálne stránky školy. Žiaci, ktorí mali nedostatočné technológie a internetové spojenie posielali pedagógom nahrávky vlastnej interpretácie a učiteľia im dávali spätnú väzbu (buď cez messenger, alebo len telefonicky alebo emailom). Vyučovanie v ZUŠ prebiehalo počas pandémie pravidelne a ZUŠ sa pripravovali aj na všetky koncerty a príležitostné vystúpenia, ktoré mali v pláne do konca školského roka¹⁵.

Stredné školstvo - Stredná pedagogická škola

Na stredoškolskej úrovni prebehlo dištančné vzdelávanie bez redukcie obsahu predmetu. Umožnila to vyššia mentálna úroveň stredoškolákov a zároveň ich zručnosť v používaní digitálnych technológií, ktoré sa stali hlavnou didaktickou metódou a pomôckou

výchova, technická výchova, výtvarná výchova a najmä telesná a športová výchova,.

¹⁴ V hudobnom odbore ZUŠ sa realizuje výučba v nasledovných nástrojových skupinách

klávesové nástroje: klavír, čembalo, keyboard.

sláčikové nástroje: husle, (viola), violončelo, kontrabas,

strunové nástroje: gitara

dychové nástroje: flauta, klarinet, (hoboj, fagot), trubka, pozauna, lesný roh a akordeón.

¹⁵ Príkladom dobrej praxe vyučovania v ZUŠ je aj program pripravený pre verejnosť ku Dňu matiek, ktorého záznam je dostupný na Youtube.

https://www.youtube.com/watch?v=nM3i9vXNa30&feature=youtu.be&fbclid=IwAR31YH43L1_fMMe1YQO_Y7-i657wu4j-SJNGsB9QN-vssqG_kvIPFVokwn0

zároveň na všetkých úrovniach. Tu sa tiež u žiakov prejavila rôzna vybavenosť digitálnymi technológiami. Zároveň sa v tomto stredoškolskom prostredí negatívne prejavil osobnostný faktor niektorých žiakov, ktorí ignorovali správy a úlohy zadávané dištančnou formou.

Predmet *Hudobná výchova s metodikou*¹⁶ prebiehal ako odborný predmet v plnom rozsahu a obsahu a bol realizovaný prostredníctvom viacerých platforiem. Jednou z efektívnych sa ukázali multimediálne učebnice vytvorené v prostredí platformy *Microsoft SWAY*, konferenčné hovory cez *Microsoft Teams*, zasielanie materiálov cez platformu *EduPage*, multimediálne úlohy, digitálne hudobné hry, či sledovanie dokumentárnych filmov.

V predmete *Hra na hudobnom nástroji* učitelia využívali už spomínaný *Microsoft Teams*, ale tvorili aj vlastné videokurzy uverejňované v prostredí platformy *Youtube*. Vyučovanie odborných hudobných predmetov prebiehalo efektívne aj počas dištančnej formy, hoci učitelia i žiaci si uvedomovali, že výchova a vzdelávanie bez osobného kontaktu *učiteľ - žiak* stráca potrebný esprit a emócie.

Predmet *Hudobná výchova*, to nie je iba súbor poznatkov, cvičení, hodnotení, seminárov, dokumentárnych filmov, ale aj aktívne muzicérovanie, improvizácia, spev a ďalšie hudobné činnosti. Práve činnosť charakter *hudobnej výchovy*, bol v rozpore so statickými procesmi prezentovanými digitálnymi technológiami. Obdobie dištančnej výučby však ukázalo, že je nevyhnutné nájsť miesto pre aplikáciu digitálnych technológií v celom spektre vyučovacích predmetov, vrátane umeleckých. Práve v týchto predmetoch sa podčiarkol význam osobnosti učiteľa, ktorý dáva umeniu zmysel a nijaké digitálne technológie nedokážu nahradiť ľudský prístup učiteľa, v tomto prípade aj umelca, (interpreta, speváka, dirigenta).

Konzervatórium – vyššia stredná škola

Podobne ako v ZUŠ je aj na konzervatóriu výučba hlavného predmetu *hra na hudobnom nástroji/sólový spev* najdôležitejšia a tomu sa logicky venovala najväčšia pozornosť.

Keďže inštrumentálna výučba si vyžaduje permanentnú priamu interakciu učiteľ – žiak, hľadali vyučujúci počas pandémie najvhodnejšiu platformu na online výučbu, dostupnú na oboch stranách. Učitelia so žiakmi komunikovali hlavne cez email, *EduPage*, telefonicky a prostredníctvom ďalších možností vizuálneho kontaktu (*Viber*, *WhatsApp*, *Messenger*). Pri vyučovaní teoretických predmetov niektorí využívali *Zoom*.

Pedagógovia praktických predmetov pravidelne zadávali žiakom úlohy aj cez stránku *EduPage*. Zvládnutie nového repertoáru potom učitelia kontrolovali a využívali sa dve základné alternatívy:

- nahrávky práce žiakov, ktoré učitelia zhodnotili prostredníctvom online komunikácie (cez telefón, formou emailu),
- priamy kontakt so žiakom cez obrazovku, len učiteľ a žiak neboli na rovnakom mieste.

V snahe študovať aj nový repertoár žiaci dostávali skenované noty, či linky na ich stiahnutie. Pedagógovia zasielali aj vlastné demonštrácie, nahrávky skladieb, aby žiak videl správne

¹⁶ *Hudobná výchova s metodikou* svojim obsahom pokrýva celé spektrum vied o hudbe: napr. náuka o hudobných nástrojoch, akustika, dejiny hudby, folklór, populárna hudba, hudobná teória, jazz, metodika hudobnej výchovy pre predprimárne vzdelávanie. Rozsah predmetu počas štúdia je 5 hodín týždenne.

držanie rúk, prstoklady a pod. Korepetítori nahrávali žiakom melodických nástrojov a sólového spevu podklady pre štúdium repertoáru.

Hodnotenie žiakov prebiehalo podľa osobitných pokynov Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, a to tak v končiacich ročníkoch, pri maturitných a absolventských skúškach, ako aj v ostatných ročníkoch.

Pozitíva on-line výučby

- zachovanie kontinuity vo vzdelávaní s pribúdajúcim časom, aj nárast kvality online výučby,
- zvýšenie digitálnej zručnosti učiteľskej obce,
- pozitívny postoj učiteľov a žiakov k online výučbe,
- zmapovanie vybavenia IKT domácností žiakov.

Negatíva online výučby

- nedostatočné vybavenie IKT technológiami a rýchlym internetovým spojením (príp. absencie internetového signálu), najmä u žiakov základných škôl,
- rôzna (nedostatočná) úroveň digitálnych kompetencií učiteľov,
- absencia edukačných digitálnych programov,
- rôzna aktivita žiakov pri plnení online úloh (od nesplnenia až po vzorové).

Pedagógovia pôsobiaci v oblasti hudobného vzdelávania vnímajú online výučbu ako komplexný fenomén s nespornými kladmi aj zápornými. „*Domnievame sa, že hoci online výučba má svoje opodstatnenie a nepochybne aj svoje pozitíva, nemôže plnohodnotne nahradiť vzdelávanie v školách pri fyzickej prítomnosti žiakov a študentov na vyučovaní, čo je obzvlášť zjavné v prakticky zameraných študijných odboroch, ktorých výsledky sú závislé na priamej fyzickej aktivite žiaka vedúcej k osvojeniu profesijných zručností.*“ (Strenáčiková, 2020b, s. 119)

Záver

Hoci pandémie zachvátila školy nepripravené, dá sa konštatovať, že kontinuita vzdelávania dištančnými formami na všetkých typoch škôl sa vďaka entuziazmu a snahe zainteresovaných zvládla. Počiatočné váhanie učiteľov s využívaním pokročilých funkcií v komunikačných platformách sa podarilo v priebehu niekoľkých dní prekonať a vstúpiť do sveta virtuálneho vzdelávania.

Aj keď online-vzdelávanie nemá potenciál plnohodnotne nahradiť kontaktnú výučbu (najmä v hudobnej edukácii), jednoznačne poskytlo mnoho príležitostí na zamyslenie a dostatok impulzov na skvalitnenie vzdelávania po návrate do štandardných podmienok. Zároveň sa celoplošne získali nové skúsenosti s virtuálnym vzdelávaním, ktoré vychádzajúc z pretrvávania nákazy koronavírusom, môžeme využiť aj v jesennom období r. 2020.

Literatúra

1. FECSKOVÁ, S. (2020). *Predmet hudobná výchova v období prerušenia výchovno-vzdelávacieho procesu v školskom roku 2019/2020*, rkp.
2. HARGAŠOVÁ, T. (2020). *Online výuku znepríjemňujú našim učiteľom najmä technické problémy*. KPMG Business Institute Bratislava.
3. *Koncert ku Dňu matiek*. (2020, 10. máj). [online záznam vystúpenia]. Dostupné z:

- www.youtube.com/watch?v=nM3i9vXNa30&feature=youtu.be&fbclid=IwAR31YH43L1_fmMe1YQO_Y7-i657wu4j-SJNGsB9QN-vssqG_kvIPFVOkwn0
4. MEDŇANSKÁ, I. – STRENÁČIKOVÁ, M. (2020). Reflection on teaching Music in schools in Slovakia during pandemic and description of online teaching, rkp.
 5. STRENÁČIKOVÁ, M. (2020a). Technologies in Slovak online education – remote learning during the COVID-19 pandemic. [online]. Ostenda, A. and Nestorenko, O. (Eds.). *Modern Innovative and Information Technologies in educational processes*. Katowice Collective Monograph 38. Katowice: University of Technology. ISBN 978-83-957298-5-0. s. 101-108. [cit. 03.09.2020]. Dostupné z: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/60079adc171c4a4828421ab4cb3b1a5a.pdf>
 6. STRENÁČIKOVÁ, M. (2020b). Vzdelávanie počas pandémie z pohľadu študentov Fakulty múzických umení AU. [online]. *AFA Ad Fontes Artis*, 7/2020, s. 113-120. ISSN 2453-9694. [cit. 19.09.2020]. Dostupné z: https://fmu.aku.sk/images/publikacie/AFA_72020_ISSN_2453-9694.pdf
 7. ŠAŠALA, R. (2020). *Hudobná výchova 2020*. Správa o stave online výučby na vybraných typoch škôl, rkp.
 8. *Učíme na dialku*. [online]. Bratislava: Štátny pedagogický ústav. [cit. 05.09.2020]. Dostupné z: <https://ucimenadialku.sk/>
 9. *Výchova a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia*. [online]. Bratislava: Štátny pedagogický ústav. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. [cit. 13.09.2020]. Dostupné z: <https://www.statpedu.sk/sk/svp/statny-vzdelavaci-program/vychova-vzdelavanie-ziakov-so-svvp/ziak-so-sociane-znevychodnenedo-prostredia/>

Contact

Prof. Mgr. art. Irena Medňanská, PhD.

Smreková 3, 080 01 Prešov

mednansk@slovanet.sk